

Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

Факультет театрального мистецтва

Кафедра

Мистецтва театру ляльок

(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

 Інга Чхатарашвілі-Петраш
« 31 » 08 2026 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**РОБОТА РЕЖИСЕРА ТА ХУДОЖНИКА НАД СТВОРЕННЯМ
ВИСТАВИ**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

Перший (бакалаврський)

(перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий, освітньо-творчий))

спеціальність

026 Сценічне мистецтво

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма

Режисура театру ляльок, Сценографія театру ляльок

(назва освітньої програми)

Розробники: Неупокоев Руслан професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри мистецтва театру ляльок

Викладачі: Неупокоев Руслан професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри мистецтва театру ляльок

РПНД розглянуто і затверджено на засіданні кафедри

Мистецтва театру ляльок, факультет театрального мистецтва
(назва кафедри, факультету / інституту)

Протокол від 25.08.2026 № 28

Завідувач кафедри

 (Сільченко Т. І.)
(підпис)

РПНД погоджено з гарантом освітньої професійної програми

Старшим викладачем (Урицьким М. Я.)
(підпис)

25.08.2026 № 28

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання	
	денна	
Характеристика навчальної дисципліни	Обов'язкова	
Курс	3	
Семестр	V	VI
Кількість кредитів - 4	2	2
Загальний обсяг годин - 120		
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні	
	20	20
	Семінарські	
	Практичні	
	10	10
	Індивідуальні	
	Лабораторні	
	Самостійна робота	
	30	30
Вид підсумкового контролю		Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета програми «Робота режисера та художника над створенням вистави» - поглиблення теоретичних знань та практичними навичок співпраці режисера та сценографа у процесі створення вистави театру ляльок, оволодіння відповідними професійними інструментами та методами. Навчальна програма курсу «Робота режисера та художника над створенням вистави» своїми послідовними завданнями і вимогами допоможе педагогу розвинути творчу індивідуальність студента. Лекційний курс узагальнює спеціалізовані знання отримані студентами із попередніх курсів, створюючи спільне дискурсивне поле. На практичних заняттях студенти вдосконалюють власні професійні навички та налагоджують професійну комунікацію. Завдання практичної роботи передбачають спільний творчий процес тандема режисера та художника із виконанням кожним студентом своїх професійних функцій.

Завдання дисципліни

- засвоїти основні теоретичні, методичні і технологічні принципи режисури та сценографії театру ляльок;

- поглибити та систематизувати знання з основних естетичних та жанрових напрямків та форм образотворчого, декоративно-ужиткового та театрального мистецтва;
- познайомитись із творчістю видатних національних та європейських сценографів театрів ляльок та драми;
- ознайомитись із технічними особливостями сцени і освітлення;
- ознайомитись із складовими процесами роботи з постановочною частиною і виробничими майстернями театру;
- навчитися втіленню образних бачень в конкретні пластично-просторові форми і композиції вистави;
- навчитися методам втілення задуму вистави у рамках пластично-просторового образного вирішення;
- навчитися композиційно структурувати сценічний простір разом з його компонентами: пластична композиція, лялька-образ, декорації, деталі, костюми, грим, мізансцени, світло, фактура, колористика у цілісному зоровому образі вистави;
- створити разом сценографічний проект вистави, композиції, стилю ляльки та її динамічно-функціонального принципу і механіки;
- відповідно до концепції вистави створити образ театральної ляльки;
- навчитися реалізовувати задум режисера засобами сценографії, враховуючи ідейно-тематичну концепцію і жанрово-стильову специфіку драматичного твору;
- навчитися мислити образними категоріями і здійснити задум пластично-просторового бачення вистави та реалізувати його виражальними засобами сценографії;
- навчитися композиційно структурувати сценічний простір разом з його компонентами: пластична композиція, лялька-образ, декорації, деталі, костюми, грим, мізансцени, світло, фактура, колористика у цілісному зоровому образі вистави;
- розвивати відчуття кольору і вмінням використовувати його у театральних виражальних засобах;

- сприяти відповідальному і осмисленому ставленню до майбутньої професії;
- сформувати професійні уміння і навички для організації робочого процесу.

Передумови для вивчення

Передумовою є наявність знань з режисури театру ляльок (1 та 2 курсу програми), базові знання з акторської майстерності та історії мистецтв.

Очікувані результати навчання

Студент повинен знати:

- основні теоретичні, методичні і технологічні принципи режисури та сценографії театру ляльок;
- основні естетичні та жанрові напрямки та форми образотворчого, декоративно-ужиткового та театрального мистецтв;
- особливості творчості видатних національних та європейських сценографів театрів ляльок та драми;
- технічні особливості сцени і освітлення;
- складові процесу роботи з постановочною частиною і виробничими майстернями театру;
- методи втілення задуму вистави у рамках пластично-просторового образного вирішення;

Студент повинен уміти:

- втілювати образні бачення у конкретні пластично-просторові форми і композиції вистави;
- композиційно структурувати сценічний простір разом з його компонентами: пластична композиція, лялька-образ, декорації, деталі, костюми, грим, мізансцени, світло, фактура, колористика у цілісному зоровому образі вистави;
- створити разом сценографічний проект вистави, композиції, стилю ляльки та її динамічно-функціонального принципу і механіки;
- відповідно до концепції вистави створити образ театральної ляльки;
- реалізовувати задум режисера засобами сценографії, враховуючи ідейно-тематичну концепцію і жанрово-стильову специфіку драматичного твору;

- мислити образними категоріями і здійснити задум пластично-просторового бачення вистави та реалізувати його виражальними засобами сценографії;
- сприяти відповідальному і осмисленому ставленню до майбутньої професії;
- організувати робочий процес.

Очікувані результати навчання (РН) за дисципліною:

ЗК1. Здатність спілкуватися українською мовою усно і письмово, зокрема при обговоренні питань професійної діяльності на рівні володіння першого ступеня (C1) для громадян України та середнього рівня другого ступеня (B2) для іноземних громадян.

ЗК4. Здатність застосовувати сучасні цифрові інструменти і технології, створюючи цифровий контент, захищаючи інформацію у професійній діяльності.

ЗК05. Здатність до саморозвитку, підтримки власного фізичного і психологічного здоров'я, участі у суспільному житті.

ЗК06. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства та основі усвідомлення цінностей громадянського (вільного, демократичного, інклюзивного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина, розуміння соціальних, економічних, політичних концепцій і структур та глобального розвитку і стійкості, захищати Батьківщину, здійснювати професійну діяльність із дотриманням принципів професійної етики та неприпустимості корупції.

СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх перформативних образах.

СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення перформативного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.

СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів перформативного твору.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до застосування специфіки мистецтва театру ляльок у творчій діяльності та оперування специфічною системою виражальних засобів у створенні та виробництві перформативного твору.

СК07. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.

СК08. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.

СК10. Здатність до переосмислення та синтезу ідей у творчо-виробничій перформативній діяльності.

СК11. Здатність до комунікації та дискусії з широкою громадськістю щодо актуальних питань мистецтва театру ляльок.

СК12. Здатність до обміну досвідом та знаннями про мистецтво театру ляльок із фахівцями та нефахівцями.

СК16. Здатність враховувати етичні засади професійної діяльності.

СК17. Здатність розуміння особистості, її структури, індивідуальних відмінностей, а також взаємозв'язок між особистістю та соціальним середовищем.

ПР02. Мати теоретичні та практичні знання у сфері мистецтва театру ляльок, розуміти та використовувати його специфічні особливості.

ПР04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПР05. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення до розв'язання відповідних задач професійної діяльності у сфері перформативного мистецтва.

ПР06. Аналізувати проблемні ситуації й ухвалювати обґрунтовані рішення для їх розв'язання.

ПР07. Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір.

ПР08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

- ПР09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.
- ПР10. Обирати оптимальні художньо-виражальні та технічні засоби відтворення креативного задуму в процесі реалізації сценічного твору (проєкту).
- ПР12. Організовувати, планувати та провадити театральну-педагогічну діяльність.
- ПР14. Самостійно ідентифікувати напрями та концепції перформативного мистецтва у контексті сучасного художнього життя.
- ПР15. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів перформативного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.
- ПР17. Аналізувати та враховувати естетичні та соціокультурні запити глядачів.
- ПР18. Знати основні поняття та теорії, що стосуються природи та розвитку особистості, її психічних процесів та особливостей, а також впливу середовища на формування особистості.
- ПР19. Організовувати та керувати професійним розвитком осіб та груп, розробляти та реалізовувати творчі проєкти.
- ПР20. Презентувати результати професійної діяльності та проєктів у сфері перформативного мистецтва, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.
- ПР21. Оперувати специфічною системою виражальних засобів мистецтва театру ляльок (пластично-зображальними, звуковими, музично-ритмічними, акторсько-виконавськими, монтажно-композиційними, художньо-постановочними, сценарно-драматургічними) у створенні та виробництві сценічного твору.

3. Структура навчальної дисципліни.

Назви тем	Кількість годин	
	денна форма	Заочна форма

	у с ь о г о	у тому числі					у с ь о г о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1 : Сценографія театру ляльок. Основні принципи роботи режисера та художника над виставою.	8	4	1			3						
Тема 2 : Основи ідейно-тематичного аналізу п'єси та обґрунтування її вибору для сценічного втілення.	10	4	1			5						
Тема 3: Складові аналізу сценографом та режисером запропонованих обставин 10місця дії та специфіки відображеного у п'єсі життя	10	3	2			5						
Тема 4: Жанрові особливості літературного твору та проблеми жанрового вирішення вистави у сучасному театрі ляльок.	12	3	2			7						
Тема 5: Аналіз сценографом та режисером жанрово-стильових особливостей п'єси.	10	3	2			5						
Тема 6: Конфлікт як головний матеріал мистецтва режисури і сценографії	10	3	2			5						
За 6 семестр	60	20	10			30						
Тема 7: Засоби виразності, задум та образне бачення вистави.	10	4	1			5						
Тема 8: Загальні принципи композиційного вирішення вистави.	10	4	1			5						
Тема 9: Режисерські та сценографічні прийоми вирішення вистави	10	3	2			5						
Тема 10: Вирішення сценічної ляльки-образу.	10	3	2			5						

Тема 11: Основні етапи і завдання роботи сценографа та режисера в процесі втілення вистави.	10	3	2			5						
Тема 12: Основні складові планування роботи сценографа і режисера з постановочною частиною над виставою.	10	3	2			5						
За 6 семестр	60	20	10			30						
УСЬОГО	120	40	20			60						

4. Програма навчальної дисципліни

Курс 3. Семестр 5.

Тема 1 : Сценографія театру ляльок. Основні принципи роботи режисера та художника над виставою.

Ключові слова: сценографія, театр ляльок, режисер, художник, сценічна лялька, пластичне рішення, композиційний образ, сценічний простір, синтез мистецтв, взаємодія режисера і художника, етапи творчого процесу, сценографічне мислення.

Основна література:

1. Богомазов П. Особливості побудови атмосфери в постдраматичному театрі // Науковий вісник КНУТКиТ ім. І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2024. – Вип. 35. – С. 121–128.
2. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки як культурне втілення специфічних засобів виразності // Науковий вісник КНУТКиТ ім. І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.
3. Пави Патрис. Словник театру. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 504 с.
4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок: проблема формування сценографічного мислення // Сучасний театр і освіта: перформативні стратегії та практики. – Київ, 2026. – С. 112–120.

Додаткова література:

1. Барба Е. Паперове каное. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем // Культура України. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 190–198.

3. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // Актуальні питання гуманітарних наук. – Дрогобич, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.
4. Мрига П. Н. Тлумачний словник театральних термінів. – Тернопіль, [рік видання уточнити]. – 240 с.
5. Неупокоєв Р. Екзистенціальні особливості естрадного номеру із лялькою // Культурологічна думка. – Київ, 2018. – Вип. 14. – С. 205–214.
6. Чайковський Д. С. Режисерський задум вистави. – Ужгород, 2002.
7. Delgado, Maria M.; Rebellato, Dan (eds.). Contemporary European Theatre Directors. – 2nd ed. – London : Routledge, 2020. – 552 p.

Лекція №1

Театр ляльок як специфічний вид мистецтва та особливості творчості театального художника. Специфіка мистецтва театру ляльок як «оживлення» неживого матеріалу та її художні особливості. Поняття сценографії, відмінність категорій «сценографія» та «декорації». Специфічні відмінності у роботі над сценографічним рішенням вистави у театрі ляльок та у драматичному театрі. Синтез образотворчої природи діяльності театального художника з сценічним мистецтвом – основна специфічна риса сценографії театру ляльок. Створення яскравого, пластично-просторового образу, опосередкованого ідейно-тематичною концепцією вистави та її надзавданням – основне завдання режисера і сценографа вистави. Сценічна лялька-образ, яку втілює актор разом з художньо-образним, композиційним, дієвим, пластично-просторовим вирішенням вистави – основна функція сценографії.

Лекція №2

Етика взаємовідносин режисера та художника у роботі над виставою. Професійні функції режисера та художника. Інтелектуальний, ідейно-філософський тип мислення режисера та просторовий, пластичний, композиційний і образний тип мислення художника як дві специфічні складові творчості режисури і сценографії театру ляльок. Знання основ технології режисерського і акторського мистецтва як один з основних чинників професійності художника театр у ляльок. Основні складові роботи режисера і сценографа над аналізом, задумом і втіленням вистави театру ляльок. Основні етапи і стадії творчого процесу задуму і втілення вистави. Характеристика

основних етапів роботи сценографа над виставою за Д. Лідером. Психологічні аспекти творчих взаємовідносин і тактики домовленості режисера зі сценографом на етапах задуму і втілення вистави. Методи продуктивної роботи режисера і сценографа над втіленням художньо-цілісної вистави.

Тема 2 : Основи ідейно-тематичного аналізу п'єси та обґрунтування її вибору для сценічного втілення.

Ключові слова: театральна гра, синкретизм, специфіка мистецтва театру ляльок, професія режисера, аналіз п'єси, ідейно-тематична концепція, надзавдання, конфлікт, композиція, художній стиль, сценографічне мислення, естетика епохи.

Основна література:

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.
3. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.
4. Чайковський Д. Шляхи розвитку режисури як професії. К., 2013.
5. Чайковський Д.С. Режисерський задум вистави. Навч. посіб. Ужгород:, 2002.

Додаткова література:

1. Богомазов П. Особливості побудови атмосфери в постдраматичному театрі // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2024. – Вип. 35. – С. 121–128.
2. Данилейко Л. Самопрезентація та самоідентифікація у світі української сценографії... // *Вісник КНУКиМ*. – Київ, 2023. – Т. 6, № 1. – С. 74–87.
3. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки... // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.
4. Ніцше Ф. *Народження трагедії. Невчасні міркування IV*. – Львів : Астролябія, 2022. – 624 с.
5. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
6. Чемберджі Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика... – Київ, 2020.

Лекція №3.

Аналіз літературного матеріалу як початок творчих пошуків. Поняття об'єктивних і суб'єктивних чинників вибору п'єси. Світоглядна позиція режисера та художника як вирішальний чинник вибору п'єси для її сценічного

втілення. Аналіз перших емоційних відчуттів та образних бачень окремих сцен та пластично-просторового образу вистави як важливий чинник сценографічного вирішення вистави. Аналіз епохи, кола ідей автора, його естетики. Творчість автора, його біографія, світоглядна позиція, місце даної п'єси у його творчості, особливості творчого стилю і манери як важливі складові аналізу драматургічного твору. Три кола запропонованих обставин, та особливості побутових деталей епохи. Вплив великого кола запропонованих обставин на середнє та мале. Прояв у малому колі елементів матеріальної культури та їхній зв'язок із великим колом запропонованих обставин. Вплив філософії епохи на її матеріальну культуру та її естетику.

Лекція № 4

Ідейно-тематичний аналіз п'єси. Проблематика і актуальність п'єси як важливий чинник її вибору для сценічного втілення. Проблематика, тема, ідея, основний конфлікт, надзавдання вистави, наднадзавдання автора і режисера як складові ідейно-тематичного аналізу п'єси. Аналіз художніх якостей і особливостей п'єси: сюжету, композиційної структури, архітектоніки, природи конфлікту, колориту, атмосфери, системи персонажів тощо як важливих складових аналізу п'єси. Ідейно-тематичний аналіз у сценографічному контексті. Специфіка аналітики драматичного твору режисером і сценографом. Синтез понятійного аналізу п'єси режисером-постановником і мислення пластично-просторовими категоріями сценографа як шлях до втілення художньо-цілісної вистави. Значення самостійного аналізу сценографом ідейно-тематичної концепції п'єси для втілення пластично-просторового образу вистави.

Тема 3: Складові аналізу сценографом та режисером запропонованих обставин місця дії та специфіки відображеного у п'єсі життя

Ключові слова: місце дії, час, середовище, етнографія, іконографія, матеріальна культура, костюм, фактура, колористика, стиль, стилізація, сценографічна реставрація, архівний аналіз.

Основна література:

1. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // *Актуальні питання гуманітарних наук.* – Дрогобич, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.

2. Пави Патрис. *Словник театру*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 504 с.
3. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
4. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.
5. Чайковський Д. *Шляхи розвитку режисури як професії*. – Київ, 2013.

Додаткова література:

1. Богомазов П. Особливості побудови атмосфери в постдраматичному театрі // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2024. – Вип. 35. – С. 121–128.
2. Мрига П. Н. *Тлумачний словник театральних термінів*. – Тернопіль, [рік уточнити]. – 240 с.
3. Ніцше Ф. *Народження трагедії. Невчасні міркування IV*. – Львів : Астролябія, 2022. – 624 с.
4. Delgado, Maria M.; Rebellato, Dan (eds.). *Contemporary European Theatre Directors*. – 2nd ed. – London : Routledge, 2020. – 552 p.

Лекція № 5

Характеристика місця дії, часу і середовища. Вивчення історичних, національних, расових, соціальних, етнічних, релігійних, суспільних, філософських та інших особливостей місця дії і часу. Аналіз традицій, устроїв, церемоній, етикету, статусів, рангів, посад, професій, соціальних взаємовідносин, музики, танців тощо. Народний фольклор, обрядово-ритуальні сюжети, міфи, легенди, казки, багатство форм образотворчого мистецтва. Ляльки, маски, тотеми, фетиші, аксесуари, костюми та інші артефакти і їхня роль у майбутньому сценічному вирішенні вистави. Аналіз географічних, ландшафтних, топографічних, рельєфних, кліматичних особливостей місця дії. Бібліографічний, архівний іконографічний, музейний аналіз історичних артефактів (костюмів, зброї, обладунків, домашнього начиння, реманенту, знарядь, меблів, тканин, килимів). Значення вивчення форм, фактур, матеріалів, колористики, техніки та інших складових елементів декоративно-прикладного мистецтва. Значення стилізації в період аналізу і втілення вистави.

Тема 4: Жанрові особливості літературного твору та проблеми жанрового вирішення вистави у сучасному театрі ляльок.

Ключові слова: жанр, стиль, метафора, символ, алегорія, композиція, трансформація жанру, сценографія, образ, форма, театральна лялька,

режисерська концепція, візуальна мова, пластично-просторове вирішення, театральна традиція.

Основна література

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128.
3. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем // *Культура України*. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 190–198.
4. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // *Актуальні питання гуманітарних наук*. – Дрогобич, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.
5. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.

Додаткова література

1. Богомазов П. Особливості побудови атмосфери в постдраматичному театрі // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2024. – Вип. 35. – С. 121–128.
2. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.
3. Данилейко Л. Самопрезентація та самоідентифікація у світі української сценографії... // *Вісник КНУКиМ*. – Київ, 2023. – Т. 6, № 1. – С. 74–87.
4. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки... // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.
5. Ніцше Ф. *Народження трагедії. Невчасні міркування IV*. – Львів : Астролябія, 2022. – 624 с.
6. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
7. Чемберджі Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика... – Київ, 2020.

Лекція №6

Значення жанрово-стильового аналізу твору для режисера-постановника і сценографа у сценічному задумі і втіленні вистави. Метафоричність художнього твору. Символічність та алегоричність та специфіка їхнього художньо-образного втілення засобами сценографії у театрі ляльок. Жанр як історично сформована форма композиційної організації художнього твору. Традиційні жанри театру ляльок, кореляція образотворчих, літературних та театральних жанрів. Поняття дифузії жанрів. Проблеми жарової трансформації режисером авторської п'єси зумовленої його концепцією. Жанр та його домінуюча роль у пластично-

просторовому і образному вирішенні вистави та способі існування актора з лялькою-персонажем у виставі.

Тема 5: Аналіз сценографом та режисером жанрово-стильових особливостей п'єси.

Ключові слова: узагальнення, символ, метафора, архетип, алегорія, образ, стиль, умовність, знак, асоціація.

Основна література:

1. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128.
2. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.
3. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки... // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.
4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
5. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.

Додаткова література:

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем // *Культура України*. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 190–198.
3. Мрига П. Н. *Тлумачний словник театральних термінів*. – Тернопіль, [рік уточнити]. – 240 с.
4. Неупокоев Р. Екзистенціальні особливості естрадного номеру із лялькою // *Культурологічна думка*. – Київ, 2018. – Вип. 14. – С. 205–214.
5. Чемберджі Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика... – Київ, 2020.
6. Delgado, Maria M.; Rebellato, Dan (eds.). *Contemporary European Theatre Directors*. – 2nd ed. – London : Routledge, 2020. – 552 p.

Лекція № 7

Аналіз стилю та жанру твору як найважливіша складова вирішення художньо-цілісної вистави. Естетика як розділ філософії, відображення ідей у стилі. Народження нових жанрів завдяки стилю. Структура епох: Премодерн, Модерн, Постмодерн. Стильові особливості епох за Ф. Ніцше, аполонічність та діонісійство як естетичні прояви філософських контекстів. Динаміка і статика у сценографії. Специфіка мистецтва театру ляльок та її діонісійські особливості.

Лекція № 8

Естетика Премодерну. Основні ідеї та філософія античності: Піфагор, Сократ, Платон, Аристотель. Поняття краси як прояв сумірності. Математика в музиці та образотворчому мистецтві. Особливості зображення ліній в архаїчний, класичний та елліністичний періоди. Метафора та мімезис. Поняття алегорії. Театральні жанри: комедія та трагедія. Падіння Римської імперії та вплив християнської думки на естетику. Основні риси естетики Середньовіччя, символічність та умовність. Прояв естетики Середньовіччя у іконописі. Особливості прояву естетики Середньовіччя у романському та готичному архітектурних стилях. Народження університетської освіти. Карнавальна культура та гротеск. Містерія, міраклъ, мораліте, фарс. Поняття високих та низьких жанрів.

Лекція № 9

Естетика Ренесансу. Падіння Візантійської імперії та збільшення впливу капіталу на соціальні процеси Європи, Медічі та Борджиа. Макіавеллі, Еразм Роттердамський, Томас Мор, Сервантес. Гуманізм та криза католицизму. Мартін Лютер, народження протестантизму та протестантська етика. Особливості естетики Ренесансу, винайдення термінів «античність», «середньовіччя», «ренесанс». Основні риси мистецтва Ренесансу, як спроба відродження естетики античності. Відмінності художніх рис ренесансу від античності, причини відмінностей. Мистецтво Венеції та Флоренції. Застосування нових технологій в образотворчому мистецтві. Особливості естетики ренесансу на територіях Італії, Іспанії, Британії, Нідерландів. Естетика театру Шекспіра. Шекспірівські жанри: трагедія, комедія, хроніки. Дифузія жанрів, вкраплення комічних елементів у трагедію як ознака майбутньої трагікомедії. Мадригальна комедія. Комедія дель арте, її вплив на театр

Лекція № 10

Початок Модерну та епоха Просвітництва. Рене Декарт та філософія сумніву. Вплив протестантизму, ідей Томаса Гобса, Джона Лока та енциклопедистів на естетику класицизму. Соціально-філософські причини звернення до ідеалів античності, значення театру в процесі просвітництва. Створення принципів класичної теорії драми, аристотелівська триєдність як

мистецьке втілення ідей просвітництва. Аполонізм та позитивізм класицизму. Скульптура як символ естетики класицизму. Прояв просвітницьких ідей у манері акторської гри, «Парадокс про актора» Дені Дідро та французька класична театральна школа. Художнє оформлення вистав класичної школи. Статика як основна естетична ознака сценографії класицизму, філософське обґрунтування статичності. Ла Фонтен та літературний жанр байки. Ставлення естетики класицизму до театральної ляльки. Вплив єзуїтських ідей на естетику бароко, його діонісійство. Образотворче мистецтво та костюм бароко. Фантастичність та химерність. Динаміка бароко, барочна діагональ у образотворчому мистецтві. Шарль Перо та літературний жанр казки. Народження жанру опери.

Лекція № 11

Велика французька революція та народження естетики романтизму. Сентименталізм Фрідріха Шіллера. Предмет як портал пам'яті. Жанр мелодрами. Романтичний пейзаж як антитеза класичній скульптурі. Ретроспектива та руйнування триєдності в театрі. Ідея Золотого Віку як метафора християнського уявлення про царство небесне. Вплив ідей романтизму на початок національної розбудови в Європі. Звернення до літературного жанру казки, брати Грімм. Романтична іронія та романтичний герой. Динаміка як прояв внутрішньої нестабільності та розірваності романтичного героя. Німецька оперна школа, Вагнер. Народження елементів майбутнього літературного жанру фентезі.

Лекція № 12

Виникнення естетики реалізму, як аполонічної версії романтизму. Основні естетичні принципи реалізму. Естетична категорія «драматичне», народження жанру драми. Реалістична театральна школа. Модерністські напрямки у мистецтві. Символізм Ібсена, Метерлінка та Крега. Стили живопису: експресіонізм, імпресіонізм, футуризм, абстракціонізм, супрематизм, сюрреалізм. Бертольт Брехт та епічний театр. Марсель Дюшан та інсталяція. Редімейд та «оживлення» предмету, робота з фактурою в театрі ляльок. Народження професій режисера та сценографа. Філіп Жанті, Віктор Афанасьєв.

Лекція № 13

Філософія екзистенціалізму: Керк'єгор, Хайдеггер, Сартр. Філософія структуралізму, лінгвістичний поворот, Ф. де Соссюр. Криза Модерну, естетика театру абсурду (парадоксу): Іонеско, Беккет. Філософія постструктуралізму та естетика постмодернізму. Жиль Дельоз та «Логіка сенсу», Жак Дерріда та поняття деконструкції. Квентін Тарантіно та Девід Лінч. Естетика метамодернізму, Вермюлен та Ван дер Акер. Тім Бертон та Крістофер Нолан.

Тема 6: Конфлікт як головний матеріал мистецтва режисури і сценографії

Ключові слова: конфлікт, драматургія, сценографія, композиція, візуально-пластичне зіткнення, контраст, контрапункт, гіпербола, літота, пластично-просторовий образ, дія, сценічне середовище, лялька-персонаж.

Основна література:

1. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128.
2. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки як культурне втілення специфічних засобів виразності // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.
3. Пави Патрис. *Словник театру*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 504 с.
4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
5. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.

Додаткова література:

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.
3. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем // *Культура України*. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 190–198.
4. Мрига П. Н. *Тлумачний словник театральних термінів*. – Тернопіль, [рік уточнити]. – 240 с.
5. Неупокоев Р. Екзистенціальні особливості естрадного номеру із лялькою // *Культурологічна думка*. – Київ, 2018. – Вип. 14. – С. 205–214.
6. Чайковський Д. *Шляхи розвитку режисури як професії*. – Київ, 2013.

Лекція №14

Конфлікт як зіткнення ідей. Форми, види і характери конфлікту у драматургічному творі та їхнє значення для сценографічного вирішення вистави. Вплив жанру, стилю, природи почуття п'єси на визначення головного конфлікту

та на вирішення пластично-просторового образу вистави. Основні принципи конфліктної структури у класичних жанрах драматургії та їхній вплив на пластично-просторове і композиційне вирішення вистави. Специфіка драматургічного та сценографічного конфлікту. Структура головного конфлікту драматургічного твору: система конфліктних сил; предмет конфлікту; зміст конфлікту; наскрізна та контрнаскрізна дія; схема основних етапів боротьби наскрізної дії за головними подіями та композицією п'єси. М.Френкель про сценографічний конфлікт як невідповідність функціональних значень груп елементів, які входять у пластичне середовище вистави. Види конфліктної структури: характерологічне, візуально-пластичне, контрастне зіткнення однієї ляльки-персонажу з іншою лялькою-персонажем; зіткнення ляльки-персонажу з сценічним середовищем; зіткнення функціонально-побутового значення сценічної деталі з її метафоричним змістом; зіткнення наскрізної дії персонажів з образом місця дії тощо. Прийоми візуально-пластичного контрасту і контрапункту у сценографії вистави. Гіпербола і літота як два інакомовні прийоми збільшення і зменшення сценічних об'єктів та конфліктна природа їх взаємовідношення з сценічним середовищем. Особливості та види сценографічного конфлікту у дієвій, персонажній, «живій» та ігровій сценографії. Пластично-просторовий (зоровий) образ вистави як квінтесенція конфліктної природи у сценографії.

Курс 3. Семестр 6.

Тема 7: Засоби виразності, задум та образне бачення вистави.

Ключові слова: задум, художній образ, засоби виразності, сценографія, театр ляльок, естетика, інтуїція, метафора, символ, асоціація, надзавдання, жанр, візуальне бачення, зерно образу, пластично-просторове мислення, інакомовність, метафоричність, режисерська концепція.

Основна література:

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128.
3. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.

4. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки... // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.
5. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.

Додаткова література:

1. Данилейко Л. Самопрезентація та самоідентифікація у світі української сценографії... // *Вісник КНУКіМ*. – Київ, 2023. – Т. 6, № 1. – С. 74–87.
2. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // *Актуальні питання гуманітарних наук*. – Дрогобич, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.
3. Ніцше Ф. *Народження трагедії. Невчасні міркування IV*. – Львів : Астролябія, 2022. – 624 с.
4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
5. Чемберджи Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика... – Київ, 2020.
6. Delgado, Maria M.; Rebellato, Dan (eds.). *Contemporary European Theatre Directors*. – 2nd ed. – London : Routledge, 2020. – 552 p.

Лекція №15.

Визначення специфіки мистецтва театру ляльок як «оживлення» неживого матеріалу. Засоби виразності у театрі ляльок. Є. Гротовський та естетика бідного театру, специфіка драматичного театру. Засоби виразності драматичного театру. «Третій жанр» та проблема ідентифікації мистецтв.

Лекція №16

Задум як точка зору режисера і сценографа на п'єсу з позиції сьогодення та емоційне відчуття змісту і форми майбутньої вистави. Задум як ідеальне бачення майбутньої вистави. Етапи і складові режисерського задуму вистави. Надзавдання вистави, жанр і природа почуття як квінтесенція режисерського задуму. Алгоритм режисерського задуму (підготовка, розвідка, інкубація, альтернативне рішення, інсайт, перевірка, розробка). Пріоритетність пластично-просторового і візуального бачення вистави у театрі ляльок. Перші бачення у творчій уяві режисера і сценографа цілісного образу вистави або окремих сцен та пріоритетність перших емоційно-образних відчуттів над баченнями. Задум сценічного образу ляльки – основа режисерської концепції лялькової вистави. Художній образ як феномен мистецтва. Образна асоціація та її роль у задумі цілісного образу вистави.

Лекція № 17

«Зерно» образу вистави як емоційна, метафорична та ідейна квінтесенція образу вистави. Значення зерна образу персонажу для задуму і вирішення сценічної ляльки. Структура загально-сценічного образу вистави: дієвий образ, пластично-просторовий (зоровий) образ, тональний образ. Дієвий образ як метафоричне відчуття змісту, форми і дій у виставі. Зоровий образ як візуальне і метафоричне відчуття сценічної форми вистави. Роль інтуїції у народженні образу. Символічність та метафоричність образу вистави Мислення інакомовно-образними категоріями – основа професії режисера і сценографа. Образні перетворення Л.Курбаса як творчий метод метафоричного вирішення вистави. Ескізи і замальовки образних бачень вистави і окремих місць дії і середовища як перші емоційно-образні відчуття зорового образу вистави. Ескіз пластично-просторового образу вистави як ідеальне відчуття і бачення вистави.

Тема 8: Загальні принципи композиційного вирішення вистави.

Ключові слова: композиція, простір, час, ритм, пропорції, фактура, колористика, сценографія, пластика, світло, мізансцена, архітектоніка, синтез, лялька, актор, сценічне середовище, просторово-пластичне мислення, гармонія, динаміка, функціональність, пластично-просторовий образ.

Основна література:

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128.
3. Пави Патрис. *Словник театру*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 504 с.
4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
5. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.

Додаткова література:

1. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.
2. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем // *Культура України*. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 190–198.
3. Данилейко Л. Самопрезентація та самоідентифікація у світі української сценографії... // *Вісник КНУКіМ*. – Київ, 2023. – Т. 6, № 1. – С. 74–87.

4. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // *Актуальні питання гуманітарних наук*. – Дрогобич, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.
5. Delgado, Maria M.; Rebellato, Dan (eds.). *Contemporary European Theatre Directors*. – 2nd ed. – London : Routledge, 2020. – 552 p.

Лекція №18

Режисерське і сценографічне вирішення як матеріалізація задуму пластично-просторового образу та композиції вистави. Композиція (лат. складання, з'єднання, зв'язок) як основна мистецька категорія цілісного синтезу вистави у поєднанні усіх сценічних компонентів і виражальних засобів. Просторово-часова природа композиції вистави як синтез простору, часу, пластики, мізансцени, дії актора і ляльки-образу, світла тощо. Пластично-просторова композиція як основний компонент сценічного мистецтва. Типи пластично-просторової композиції: фронтальна, об'ємна, глибинна. Вплив типу просторової композиції на мізансценування вистави. Роль жанру у вирішенні пластично-просторової композиції вистави. Психологічна характеристика різних типів просторової композиції. Специфіка пластично-просторового і композиційного вирішення у виставі театру ляльок. Три архітектонічні рівні композиційної побудови вистави: розподілення мас у просторі (декорація, лялька, актори); світло - кольорні і фактурні співвідношення даних форм та їх пластична гармонія і завершеність.

Лекція № 19

Об'єми, пропорції, ритми, фактури, деталі, колористика, пластика, світло як виражальні засоби композиційного вирішення вистави. Принципи обмеженості, контрасту, перспективи і динаміки у композиційному вирішенні вистави театру ляльок. Відповідність органічного поєднання двох планів просторової композиції – ляльки і оточуючого сценічного середовища (фону) як основна проблема сценографічного вирішення вистави. Ключовий сценографічний принцип вирішення вистави, принципи функціонування динаміки, декорації, світла, сценічної ляльки, актора у просторі і часі та їх органічне синтезування у систему художньо-цілісної вистави – основа її композиційного вирішення.

Тема 9: Режисерські та сценографічні прийоми вирішення вистави

Ключові слова: *режисерське завдання, режисерський прийом, сценографічний прийом, сценічний простір, функціональність, ілюзорність, декораційний прийом, пластично-просторове вирішення, сценічна лялька, актор, мізансцена, макет вистави, сценічне середовище, композиція, динаміка, світло.*

Основна література

1. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128.
2. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.
3. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки... // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.
4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
5. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.

Додаткова література

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Богомазов П. Особливості побудови атмосфери в постдраматичному театрі // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2024. – Вип. 35. – С. 121–128.
3. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем // *Культура України*. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 190–198.
4. Ніцше Ф. *Народження трагедії. Невчасні міркування IV*. – Львів : Астролябія, 2022. – 624 с.
5. Чемберджі Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика... – Київ, 2020.
6. Yu, Wendy. *AV Scenography for Theatre & Performance*. – Berlin : De Gruyter, 2025. – 320 p.

Лекція №20

Режисерський завдання та режисерський прийом як спосіб реалізації режисерського завдання. Типологія режисерських прийомів. Традиційні сучасні прийоми театру ляльок. Вимоги та завдання режисерського прийому. Головний сценографічний прийом як ключовий компонент образного і пластично-просторового вирішення вистави. Два основних принципу сценографічного вирішення вистави: функціональний – сценічний майданчик для гри актора і гри актора з лялькою; ілюзорний – створення емоційно-образного середовища вистави і окремих місць дії.

Лекція № 21

Прийоми декораційного вирішення вистави: об'ємний, живописний, об'ємно-живописний, архітектурний, скульптурний, конструктивний, лаконічний, світловий, симультанний, кінетичний, тіньовий, поліекранний тощо. Прийоми сценографічного вирішення вистави: ігровий, дієвий, «живий», персонажний. Декораційний прийом як вирішення конкретного, узагальненого, або образного місця дії, а сценографічний прийом як художньо-образний синтез простору, часу, дії і світла. Режисерський сценографічний прийом та його значення для вирішення системи сценічної ляльки і способу гри актора у виставі. Сценічний макет вистави та принципи функціонування в ньому режисерського і сценографічного прийому.

Тема 10: Вирішення сценічної ляльки-образу.

Ключові слова: лялька-образ, пластика, форма, матеріал, колір, фактура, характерність, конструкція, технологія виготовлення, ескіз, композиція, пропорції, акторський контроль, сценічна гармонія, контраст, тотожність, цілісний образ вистави.

Основна література

1. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем // *Культура України*. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 190–198.
2. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки... // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.
3. Пави Патрис. *Словник театру*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 504 с.
4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.

Додаткова література

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // *Актуальні питання гуманітарних наук*. – Дрогобич, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.
3. Неупокоев Р. Екзистенціальні особливості естрадного номеру із лялькою // *Культурологічна думка*. – Київ, 2018. – Вип. 14. – С. 205–214.
4. Чемберджі Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика... – Київ, 2020.
5. Yu, Wendy. *AV Scenography for Theatre & Performance*. – Berlin : De Gruyter, 2025. – 320 p.

Лекція №22

Сценографічне вирішення сценічної ляльки-образу. Значення режисерського прийому у втіленні образу сценічної ляльки. Пошук і реалізація образно-пластичного, кольоро-фактурного і динамічного вирішення ляльки-образу в цілісній системі пластично-просторової композиції і образу вистави. «Зерно» персонажу та характерність. Функціонально-динамічний принцип сценічної ляльки (статурність, рух, пластика, жест, анатомія, міміка). Об'єм, висота, контур, пропорції, форма, вага, колористика, матеріал, фактура. Візуально-колористичне співвідношення ляльки і декорації за принципом тотожності або контрасту як основна проблема художньо-цілісного, пластично-просторового образу вистави. Художній проект вирішення і втілення сценічної ляльки, його складові та етапи. Ескіз ляльки-персонажу. Основні принципи конструювання і технології виготовлення сценічної ляльки. Ескізи та габаритні креслення ляльок, костюмів, масок, механіки як етап задуму і втілення вистави. Акторський контроль в процесі виготовлення ляльки і репетицій та його значення в реалізації художньо-цілісного образу вистави.

Тема 11: Основні етапи і завдання роботи сценографа та режисера в процесі втілення вистави.

Ключові слова: етапи роботи, сценограф, режисер, п'єса, задум, макет, сценічна лялька, композиція, ескіз, сценографічний принцип, функціональність, ілюзорність, пластично-просторове вирішення, світло, трансформація, мізансцена, репетиційний процес, модель вистави.

Основна література

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128.
3. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.
4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.
5. Цветков В. *Шлях до вистави*. – Київ : Ліра-К, 2025. – 102 с.

Додаткова література

1. Данилейко Л. Самопрезентація та самоідентифікація у світі української сценографії... // *Вісник КНУКиМ*. – Київ, 2023. – Т. 6, № 1. – С. 74–87.

2. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // *Актуальні питання гуманітарних наук*. – Дрогобич, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.
3. Неупокоев Р. Екзистенціальні особливості естрадного номеру із лялькою // *Культурологічна думка*. – Київ, 2018. – Вип. 14. – С. 205–214.
4. Delgado, Maria M.; Rebellato, Dan (eds.). *Contemporary European Theatre Directors*. – 2nd ed. – London : Routledge, 2020. – 552 p.
5. Чемберджи Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика... – Київ, 2020.

Лекція 23

Перший етап:

- індивідуальна читка п'єси сценографом та його перші емоційні враження і образне бачення майбутньої вистави;
- обґрунтування та обговорення вистави режисером і сценографом з позиції її актуальності, естетичної, творчої, економічної та репертуарної доцільності;
- обговорення попередньої цільової установки вистави (ідея, над завдання);
- визначення вікової адреси вистави;
- обговорення перших емоційних вражень від п'єси, образних відчуттів, асоціацій та її художньо-драматургічних якостей;
- обговорення ідейно-тематичної і жанрово-стильової концепції майбутньої вистави, особливостей драматургічного конфлікту, запропонованих обставин, архітектоніки, кількості місць дії, композиційної побудови, авторської стилістики тощо;
- визначення основної театральної системи майбутньої вистави, зумовленої її драматургічною формою (авторська казка, режисерська інсценізація, казка народного театру, естрадний концерт, вистава для дорослих., новорічна інтермедія тощо);
- задача режисера по роботі сценографа з п'єсою та іншими авторськими творами, бібліографічними, іконографічними і музейними матеріалами, творами образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва.

Лекція № 24

Другий етап:

- представлення сценографом перших чернеток і ескізів сценічних ляльок-персонажів і декорацій та їх обговорення;
- обговорення попереднього режисерського і сценографічного бачення образу вистави, її стилістики і ключового сценічного вирішення, основних прийомів, системи сценічної ляльки, способу гри з лялькою актора, функціонально-динамічного принципу дії сценографії, образно-тематичного вирішення простору сцени і місць дії;
- уточнення та обговорення задуму сценічної ляльки-персонажу, її «зерна», характерологічних особливостей її маски, функціонально-динамічних характеристик, способу гри актора з лялькою, костюму ляльки і акторів, гриму, аксесуарів і т.п.;
- обговорення та визначення основного сценографічного постановочного принципу (функціонально-ігрова площадка для гри актора, ілюзорна декорація середовища, декораційні прийоми ширми, планшету, «чорного кабінету» тощо);
- вирішення принципу поліхромності або монохромності, полікомпонентності або монокомпонентності сценографії вистави;
- визначення основного принципу функціонування сценографічного мобілю (ширма, планшет, конструкція тощо) та інших елементів сценічного простору;
- вирішення основного сценографічного принципу вистави (ігрова, дієва, «жива», персонажна) або декораційних прийомів;
- визначення основного типу пластично-просторової композиції та образного синтезування з нею усіх сценічних компонентів і засобів виразності режисури і акторської гри;
- визначення способу монтування і трансформації стаціонарної або виїзної вистави.

Лекція № 25

Третій етап:

- обговорення остаточної моделі макету вистави та пластично-просторового образу і всіх сценічних компонентів;

- визначення принципу тематичного і драматургічного розвитку вистави від зав'язки (основної події) до фіналу (головної події) та прийоми їх акцентуації засобами сценографії;
- визначення принципу освітлення вистави у двох основних функціях: створення атмосфери і емоційного середовища вистави і освітлення акторів, сценічних ляльок, декорацій, деталей тощо;
- уточнення на макеті основних опорних точок у пластично-просторовій композиції для функціонування ключових мізансцен вистави;
- задачі по доробці в макеті основних зображувальних мотивів вистави: об'ємів, площин, пропорцій, матеріалів, фактури, колористики, пластики, опосередкованих пластично-просторовим і образним вирішенням вистави.

Четвертий та подальші етапи:

- моделювання вистави режисера і сценографа разом з акторами у процесі репетицій у вигородках і на сцені;
- функціонування сценографії та її елементів, трансформація декорацій, постановка світла тощо;
- зміни, доповнення, доробки сценографа разом з постановочною частиною сценографії та її елементів у репетиційному процесі;
- основні задачі і характеристика процесу роботи сценографа і режисера в прогонних, монтувальних і генеральних репетиціях.

Тема 12: Основні складові планування роботи сценографа і режисера з постановочною частиною над виставою.

Ключові слова: планування роботи, сценограф, режисер, постановочна частина, художня рада, технічна рада, ескіз, макет, технічна документація, календарний план, кошторис, виробничі цехи, монтувальний опис, креслення, масштаб, репетиційний процес, здача вистави, експлуатація, гастролі.

Основна література

1. Барба Е. *Паперове каное*. – Львів : Літопис, 2001. – 288 с.
2. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128.
3. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки... // *Науковий вісник КНУТКиТ*. – Київ, 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.

4. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок... // *Сучасний театр і освіта*. – Київ, 2026. – С. 112–120.

Додаткова література

1. Брук П. *Жодних секретів*. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 134 с.
2. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем // *Культура України*. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 190–198.
3. Данилейко Л. Самопрезентація та самоідентифікація у світі української сценографії... // *Вісник КНУКіМ*. – Київ, 2023. – Т. 6, № 1. – С. 74–87.
4. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // *Актуальні питання гуманітарних наук*. – Дрогобич, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.
5. Delgado, Maria M.; Rebellato, Dan (eds.). *Contemporary European Theatre Directors*. – 2nd ed. – London : Routledge, 2020. – 552 p.
6. Yu, Wendy. *AV Scenography for Theatre & Performance*. – Berlin : De Gruyter, 2025. – 320 p.

Лекція №26

Робота сценографа з режисером і з постановочною частиною, створення ескізів та макету вистави, складання технічної документації, виготовлення декорацій і сценічних ляльок як основні складові технологічного процесу і планування роботи над виставою. Структура календарного плану роботи з постановочною частиною та виробничими цехами над виставою.

Лекція № 27

Захист задуму вистави режисером і сценографом на засіданні художньої ради театру з допомогою макету та ескізів вистави.

Складання акту і виписки з протоколу засідання художньої ради як основа початку роботи над виставою.

Технічна рада, її функції. Завдання для виробничих цехів для втілення вистави на етапі її підготовки, випуску та технічного функціонування на стаціонарній площадці та виїзних виставах. Основні складові технічної документації (монтажний опис декорації і деталей, креслення декорацій і ляльок, їх масштаби та ін.)

Основні правила складання кошторису витрат на нову постановку та його структура.

Графік роботи виробничих майстерень з випуску і технічній подачі оформлення вистави на сценічну площадку.

Основні правила монтувальної документації, технічного планування і функціонування декорації, її елементів в підготовчий та експлуатаційний період вистави.

Складові художньо-декоративного виробництва і організації діяльності виробничих майстерень в процесі роботи над виставою. Робота сценографа з режисером на етапах репетицій.

Обговорення здачі вистави перед художньою радою театру. Експлуатація вистави на стаціонарі та на гастролях.

Метод контролю: екзамен.

Форма контролю – екзамен. Оцінка складається з відповіді на питання тесту та оцінки процесу роботи в семестрі.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 - бальною шкалою, де 60% оцінки виставляється за процес роботи протягом семестру, 40% - за результатом заліку.

Поточне оцінювання роботи студентів впродовж семестру проводиться за допомогою експрес опитування з розглядуваної теми та контролю процесу практичної роботи режисера та художника.

Поточне оцінювання роботи студентів впродовж семестру проводиться за допомогою експрес опитування з розглядуваної теми та контролю процесу практичної роботи.

Вимоги до студентів у процесі навчання:

- теоретичне і практичне опанування відповідними інструментами роботи;
- випробування отриманих знань у процесі створення мистецького продукту.

5. Методи навчання

Навчання передбачає практичні заняття та самостійну роботу. Матеріал, отриманий на заняттях реалізовується у практичній роботі та має бути закріплений автономною роботою з партнером: художником або режисером, вивченням літератури.

Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма	Максимальна
------	----------	-------	-------------

		подання	кількість балів
3 курс, 5 семестр			
1.	1. Виконати його режисерсько-сценографічний аналіз обраного матеріалу, визначивши ідейно-тематичний зміст, головний конфлікт, запропоновані обставини, місце дії та попереднє бачення сценічного простору.	доповідь	10
2.	2. На основі обраної п'єси визначити жанр і стиль майбутньої вистави, виявити природу конфлікту та його сценічну потенцію, розкрити засоби сценографії та режисури, що відповідають жанрово-стильовому рішенню твору, і підготувати коротку жанрово-концептуальну розробку режисерського задуму.		10
3 курс, 6 семестр			
3.	3. Розробити образно-композиційне рішення вистави, показати, як засоби виразності (лялька, світло, колір, ритм, звук, простір) формують структуру та динаміку дії, і створити ескіз композиційної побудови вистави або її ключової сцени.	презентація	10
4.	4. Розробити концепцію сценічної ляльки як художнього образу, визначити її функцію в драматургії вистави, описати основні етапи взаємодії режисера, сценографа і постановочної частини у процесі створення вистави та скласти схему планування роботи над виставою.	звіт	10

Критерії оцінювання самостійної роботи

Критерії оцінювання	Кількість балів
Виконано всі поставлені викладачем завдання із теоретичного дослідження, якісно проведено роботу із літературним матеріалом та джерелами, витримано послідовність викладеного матеріалу, термінологічна точність та лаконічний виклад своїх думок. Відмінне та методично вірне виконання практичних завдань, повне врахування попередніх рекомендацій викладача, демонстрація лідерських навичок у роботі із виконавцями.	8-10
Поставлені викладачем завдання із теоретичного дослідження виконано частково, роботу із літературним матеріалом та джерелами виконано недостатньо якісно, матеріал викладено непослідовно, продемонстровано	4-7

слабке розуміння термінології. Виконання практичних завдань на недостатньому рівні, слабе врахування рекомендацій викладача, проблеми у роботі із виконавцями.	
Практичну і теоретичну роботу не виконано вчасно, через відсутність організації робочого процесу чи через відсутність самого процесу	0-3

6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т6	Конт. урок	Сума	Т 7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	Іспит	Сума
10	10	10	10	10	10	40	100	10	10	10	10	10	10	40	100

7. Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль (60%):

Критерії оцінювання	Кількість балів
Студент протягом семестру продемонстрував відповідальне ставлення до навчального процесу, не допускав пропусків занять або слабкої до них підготовки, отримав глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, вільно використовує специфічну термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми навчальної дисципліни, її мету та завдання. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у практичній роботі. Здатний до самостійної організації репетиційного процесу, якісно здійснив постановку практичної навчальної роботи.	53-60
Студент знає програмний матеріал, до занять переважно готовий, без поважних причин пропусків занять не допускає, має практичні навички в роботі з акторами вміє самостійно мислити у межах поставленого завдання. Здійснив постановку практичної навчальної роботи із деякими зауваженнями	43-52
Студент знає основні теми курсу, має уявлення організацію робочого процесу, але його знання мають загальний характер. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Здійснив постановку практичної навчальної роботи на невисокому якісному рівні.	37-42
Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею.	23-36
Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.	1-22,

Підсумковий (семестровий) контроль _____ залік

8. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

1. Технічні засоби навчання:

- навчальна аудиторія, комп'ютер, планшет чи інший носій інформації, дошка, матеріальна частина до вистави (матеріали для її створення).

2. Відео:

- концертні номери, творчі зустрічі, уривки з вистав
- показ робіт студентів попередніх років.

10. Рекомендована література

1. Барба Е. Паперове каное. Львів: «Літопис», 2001 р. 288 с.
2. Богомазов П. Особливості побудови атмосфери в постдраматичному театрі // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2024. – Вип. 35. – С. 121–128.
3. Богомазов П. Сценічне світло як сценографічний інструмент роботи з нетеатральним простором // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К.

- Карпенка-Карого. – Київ, 2026. – Вип. 38. – С. 121–128. – DOI: 10.34026/1997-4264.38.2026.361085.
4. Брук П. Жодних секретів. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005 р. 134 с.
 5. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем. Культура України. Київ. 2013. Випуск 41. С. 190-198.
 6. Данилейко Л. Самопрезентація та самоідентифікація у світі української сценографії від часів авангарду до сьогодення [Електронний ресурс] // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво. – Київ, 2023. – Т. 6, № 1. – С. 74–87.
 7. Кульчицька І. Рецепція архетипів вертепу у сценографії сучасного українського театру ляльок // Актуальні питання гуманітарних наук. – Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2026. – Вип. 95, т. 2. – С. 134–145.
 8. Мрига П.Н. Тлумачний словник театральних термінів. Тернопіль : 240 с.
 9. Неупокоев. Р. Екзистенціальні особливості естрадного номеру із лялькою. Культурологічна думка. Київ, 2018. Вип. 14. С. 205-2014.
 10. Неупокоев Р. Онтологія мистецтва ігрової ляльки як культурне втілення специфічних засобів виразності. Науковий вісник Київського національного університету театру кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. Київ, 2018. Вип. 23. С. 27-34
 11. Ніцше Ф. Народження трагедії. Невчасні міркування ІV. Астролябія, 2022. 624 с.
 12. Пави Патрис. Словник театру. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006 р. 504 с.
 13. Погребняк М. Об'єкт і динамічний простір у театрі ляльок: проблема формування сценографічного мислення // Сучасний театр і освіта:

перформативні стратегії та практики: збірник наукових праць. – Київ, 2026. – С. 112–120.

14. Цветков В. Шлях до вистави. Київ : Видавництво Ліра-К. 2025. 102 с.
15. Чайковський Д. Шляхи розвитку режисури як професії. Київ : Дух і літера, 2013. 672 с.
16. Чайковський Д. С. Режисерський задум вистави : навч. посіб. – Ужгород : Ужгородський держ. ун-т, 2002. – 152 с. Чемберджі Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика творення сучасного мистецького простору //дис..канд.мистецтв-ва. Київ, 2020.
17. Delgado, Maria M.; Rebellato, Dan (eds.). Contemporary European Theatre Directors. – 2nd ed. – London : Routledge, 2020. – 552 p.
18. Yu, Wendy. AV Scenography for Theatre & Performance. – Berlin : De Gruyter, 2025. – 320 p.